

# Whistleblower-webinaari

Aleksanteri Viinikka

OTM

Talonrakennusteollisuus ry

# Sisältö

- Uusi ilmoittajansuojelulaki
- Sisäinen ilmoituskanavan perustaminen
- Vastatoimien kieltö ja seuraamukset

# Uusi ilmoittajansuojelulaki

# Ilmoittajansuojelulaki

- Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettu laki (ilmoittajansuojelulaki) astui voimaan 1.1.2023.
- Ilmoittajansuojelulaki panee täytäntöön nk. Whistleblowing-direktiivin.

# Ilmoittajansuojelulaki

- Ilmoittajansuojelulain tarkoituksena on varmistaa, että henkilö, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa (rikkomuksia tai väärinkäytöksiä) erikseen määritellyillä EU:n tai kansallisen oikeuden aloilla, voi ilmoittaa asiasta turvallisesti.
- Ilmoittajansuojelulaki asettaa työnantajille lain päämäärien toteuttamiseksi velvoitteita, joista tärkeimmät koskevat sisäisen ilmoituskanavan perustamista ja vastatoimien kieltä.

# Millaisia rikkomuksia uusi sääntely koskee?

- Lakia sovelletaan sellaisten henkilöiden suojeluun, jotka ilmoittavat rikkomisista seuraavilla lainsäädännön aloilla:
  - julkiset hankinnat lukuun ottamatta puolustus- ja turvallisuushankintoja;
  - finanssipalvelut, -tuotteet ja -markkinat;
  - rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen;
  - tuoteturvallisuus ja vaatimustenmukaisuus;
  - liikenneturvallisuus;
  - ympäristönsuojelu;
  - säteily- ja ydinturvallisuus;
  - (jatkuu seuraavalla kalvolla)

# Millaisia rikkomuksia uusi sääntely koskee?

- elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi;
- kansanterveys;
- kuluttajansuoja (myös muu kuin Euroopan unionin tai kansallisen kuluttajan suojaamiseksi säädetty lainsäädäntö);
- yksityisyyden ja henkilötietojen suoja sekä verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuus;
- EU:n varainhoitoa, menojen toteuttamista tai unionin tulojen taikka varojen keräämistä koskeva lainsäädäntö tai määräykset;
- EU:n tai kansallisten avustusten tai valtiontukien myöntämistä koskeva lainsäädäntö tai ehdot;
- kilpailulainsäädäntö; tai
- yhteisöverotus.

# Keitä ilmoittajan suojele koskee?

- Ilmoittajansuojelulakia sovelletaan ilmoittajaan, joka on saanut rikkomista koskevia tietoja työssään tai sen yhteydessä (myös työtä edeltävät neuvottelut ja työsuhteen jälkeinen aika) ollessaan seuraavassa asemassa:
  1. työ- tai virkasuhde;
  2. itsenäinen ammatinharjoittaja;
  3. osakkeenomistaja;
  4. yhteisön tai säätiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen tai toimitusjohtaja;
  5. vapaaehtoistyöntekijä; tai
  6. harjoittelija.
- Suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan myös edellä tarkoitettussa asemassa olevaan ilmoittajaan, joka on:
  1. ilmoittanut tai julkistanut rikkomista koskevan tiedon nimettömästi, jos hänet tunnistetaan myöhemmin;
  2. liikesalaisuuslain (595/2018) 5 §:n mukaisesti yleisen edun suojaamiseksi ilmoittanut tai julkistanut rikkomista koskevan tiedon yhteydessä liikesalaisuuden.



# Keitä ilmoittajan suojele koskee?

- Lisäksi suojeleä koskevia säännöksiä sovelletaan:
  1. henkilöön, joka avustaa ilmoittajaa ilmoittamismenettelyssä ja joka on työnsä vuoksi sellaisessa asemassa, että hän voi ilmoituksen johdosta joutua vastatoimien kohteeksi;
    - Avustavia henkilöitä voisivat olla esimerkiksi työpaikan luottamusmies, luottamusvaltuutettu, työsuojeluvaltuutettu tai muu henkilöstön edustaja.
  2. kolmanteen henkilöön, jolla on yhteyksiä ilmoittajaan ja joka voi työnsä vuoksi joutua vastatoimien kohteeksi;
    - Kolmas henkilö = esimerkiksi sukulaiset tai työtoverit.
    - Esimerkiksi ilmoittaja ja kolmas henkilö työskentelevät ilmoituksen kohteena olevan työnantajan palveluksessa tai silloin, jos ilmoittaja ja kolmas henkilö työskentelevät esimerkiksi yhteisessä työkohteessa, jossa tapahtuu rikkominen.
  3. oikeushenkilöön, joka on ilmoittajan omistuksessa tai jossa ilmoittaja työskentelee tai johon ilmoittaja on muulla tavoin yhteydessä työnsä vuoksi ja joka edellä mainitun asemansa vuoksi voi joutua vastatoimien kohteeksi.
    - Kyse voisi olla tilanteesta, jossa alihankkijana olevan yhtiön omistaja tai sen palveluksessa oleva henkilö tekisi ilmoituksen pääurakoitsijasta tai tilaajasta, minkä seurauksena alihankkijayhtiön sopimussuhde päätettäisiin ennenaikaisesti tai siihen kohdistettaisiin muita vastatoimia.

# Ilmoittajan suojelun edellytykset

- Ilmoittajansuojelulaissa säädetyn suojelun yleisenä edellytyksenä on, että ilmoittajalla on ilmoittamishetkellä perusteltu syy uskoa, että rikkomista koskeva tieto pitää paikkansa ja että tällainen tieto kuuluu lain soveltamisalaan.
  - "Objektiivisesti" perusteltu syy uskoa, että jokin lain soveltamisalaan kuuluvaa rikkomista koskevat tiedot ovat paikkansapitäviä.
  - Suojelua saisi myös sellainen ilmoittaja, joka ilmoittaa perustelluista rikkomisepäilyistä, vaikka hänellä ei olisi asiasta ilmoittamishetkellä konkreettista näyttöä.
  - "Ei koske perusteettomia huhupuheita tai tietoja."

# Kolmiportainen ilmoitusjärjestelmä

- Ilmoittajan suojele edellyttää yleisen edellytyksen lisäksi niin sanotun kolmiportaisen ilmoitusjärjestelmän noudattamista.
- Ilmoittajan tulee ilmoittaa
  - Ensisijaisesti organisaation sisäiseen ilmoituskanavaan (jonka toiminnassa rikkominen on havaittu)
    - Esimerkiksi vuokratyöntekijän tulisi tehdä käyttäjäyrityksessä havaitsemastaan rikkomisesta ilmoitus ensisijaisesti käyttäjäyrityksen ilmoituskanavaan.
  - Toissijaisesti ulkoiseen, viranomaisten ylläpitämään ilmoituskanavaan
  - Kolmannella sijalla on se, että asiasta voi tehdä julkisen esimerkiksi tiedotusvälineiden kautta.
- Yrityksen oma ilmoituskanava = sisäinen ilmoituskanava
- Viranomaisten ilmoituskanava = ulkoinen ilmoituskanava

# Viranomaiselle ilmoittaminen

- Valtion on perustettava myös ulkoinen ilmoituskanava, jonka kautta ilmoitukset tehdään erikseen määriteltäville viranomaisille.
- Oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ilmoituskanavaan tai toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoituksen tekevään ilmoittajaan sovelletaan ilmoittajansuojelulaissa säädettyjä suojelua koskevia säännöksiä, jos:
  1. organisaatiossa ei ole sisäistä ilmoituskanavaa tai ilmoittajalle ei ole annettu mahdollisuutta ilmoittaa sisäisen ilmoituskanavan kautta;
  2. ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, ettei sisäisen ilmoituksen perusteella ole ryhdytty ilmoittajansuojelulaissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin mainitun säädetyssä määräajassa;
  3. ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, että rikkomiseen ei voida puuttua tehokkaasti sisäisen ilmoituksen perusteella (esim. jos ilmoitusten käsittelystä vastaava henkilö tai organisaation johto on osallisena rikkomisessa); tai
  4. ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, että hän on vaarassa joutua ilmoittamisen johdosta vastatoimien kohteeksi.
- Edellä sanotusta poiketen suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan ilmoittajaan, joka ilmoittaa rikkomisesta suoraan toimivaltaiselle Euroopan unionin toimielimelle tai laitokselle.

# Viranomaisille ilmoittaminen

- Ilmoittajan on edellä mainittujen edellytysten täytyessä tehtävä viranomaisille ilmoitus keskitettyyn ilmoituskanavaan, jonka toiminnasta vastaa oikeuskanslerinvirasto, jollei ilmoittamisesta suoraan toimivaltaisen viranomaisen ilmoituskanavaan ole erikseen säädetty.
- Oikeuskanslerinviraston on siirrettävä ilmoitus toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoituksen paikkansa pitävyuden selvittämistä varten.
  - Siirto on tehtävä kiireellisesti, jos kyse on terveyttä tai turvallisuutta välittömästi ja vakavasti vaarantavasta rikkomisesta.
- Oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ilmoituskanavaan voi ilmoittaa kirjallisesti tai suullisesti.
  - Nimetön ilmoittaminen ei ole kuitenkaan mahdollista.
- Ilmoituksen voi lähettää sähköpostitse osoitteeseen ilmoittajansuojelu@gov.fi tai postitse osoitteeseen Valtioneuvoston oikeuskansleri, PL 20, 00023 Valtioneuvosto.
- Ilmoitus suositellaan tekemään sähköisellä ilmoituslomakkeella, jos se sisältää salassa pidettäviä tai muuta arkaluontoisia tietoja sisältäviä tietoja.
  - <https://turvaviesti.gov.fi/ilmoituskanava-rapporteringskanal>
  - <https://oikeuskansleri.fi/miten-ilmoitus-tehdaan>

# Sisäisen ilmoituskanavan perustaminen

# Sisäinen ilmoituskanava

- Yrityksen on otettava käyttöön sisäinen ilmoituskanava rikkomista koskevan tiedon ilmoittamista ja ilmoituksen perusteella toteutettavia toimenpiteitä varten, mikäli sen työsuhteessa olevien henkilöiden määrä on säännöllisesti vähintään 50.
- Sisäinen ilmoituskanava on otettava käyttöön viimeistään **17.12.2023**.
- Jos yrityksessä on kuitenkin säännöllisesti vähintään 250 työntekijää, sisäinen ilmoituskanava on otettava käyttöön viimeistään **1.4.2023**.
- Samaan konserniin kuuluvilla yrityksillä voi olla yhteinen sisäinen ilmoituskanava.
- Yritys voi sallia myös muille henkilöille ilmoittamisen sisäisen ilmoituskanavan kautta (ilmoituskanavaan pääsy esim. verkkosivujen kautta).
  - Alihankkijat ja vuokratyöntekijät.
  - Tämä käytännössä myös suositeltavinta, koska mahdollista rikkomista koskeva asia voitaisiin parhaiten selvittää ensisijaisesti asianomaisessa organisaatiossa sisäisesti.

# Sisäinen ilmoituskanava

- Yritys voi antaa sisäisen ilmoituskanavan järjestämisen ulkopuolisen palveluntuottajan tehtäväksi joko kokonaan tai osittain.
  - Yritys kuitenkin vastaa ilmoittajansuojelulain mukaisten velvollisuuksien toteutumisesta myös siinä tapauksessa, että se on antanut sisäisen ilmoituskanavan järjestämisen ulkopuolisen tahon hoidettavaksi.
- Vaikka yritys perustaisi sisäisen ilmoituskanavan vapaaehtoisesti, yrityksen on noudatettava ilmoittajansuojelulain säännöksiä.



# Sisäinen ilmoituskanava

- Sisäisen ilmoituskanavan perustamisen suhteen yrityksillä on paljon harkintavaltaa.
- Yksinkertaisimmillaan ilmoituksia voidaan jättää lukittuun palautelaatikkoon tai turvattuun sähköpostiin.
  - Hyvin yksinkertainen ilmoitusjärjestelmä ei välttämättä ole väärinkäytösten paljastamisen edistämiseksi tarkoituksenmukaisin vaihtoehto.
- Sisäisen ilmoituskanavan käyttöönoton jälkeen yrityksen on tiedotettava henkilöstöään ja koulutettava ilmoituksen käsittelystä vastaavia henkilöitä.

# Sisäinen ilmoituskanava

- Sisäisessä ilmoituskanavassa on voitava ilmoittaa kirjallisesti tai suullisesti.
- Ilmoituskanavan perustaneen organisaation on toimitettava ilmoittajalle vastaanottoilmoitus seitsemän päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta.
- Sisäisen ilmoituskanavan perustaneen organisaation on tiedotettava ilmoittamisesta sisäiseen ilmoituskanavaan ja oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ilmoituskanavaan, ilmoittamiseen liittyvistä menettelyistä ja ilmoittajan suojelun edellytyksistä.
  - Tiedot on esitettävä selkeässä muodossa ja siten, että ne ovat helposti ilmoittajien saatavilla.
- Organisaatio voi päättää ottaa sisäisessä ilmoituskanavassa vastaan myös nimettömiä ilmoituksia.
- Vastaanotetut ilmoitukset on merkittävä asianhallintarekisteriin tai muulla tavalla rekisteröitävä.

# Ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö

- Sisäisen ilmoituskanavan perustaneen organisaation tai ulkopuolisen palveluntuottajan on nimettävä ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö tai henkilöt, joiden on voitava hoitaa tehtävänsä puolueettomasti ja riippumattomasti.
  - Lisäksi organisaatio tai palveluntuottaja voi nimetä ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi tarvittavia asiantuntijoita.
  - Ilmoituksia saavat käsitellä vain organisaation tähän tehtävään nimeämät henkilöt.

# Ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö

- Ilmoituksen käsittelystä vastaavan henkilön on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi ja tarvittaessa rikkomiseen puuttumiseksi.
- Ilmoituksen käsittelystä vastaavan henkilön on annettava ilmoittajalle kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottoilmoituksen toimittamisesta tieto siitä, mitä toimenpiteitä ilmoituksen perusteella toteutetaan.
  - Ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittäminen voi olla vaativa ja pitkäkestoinen prosessi, joten edellytyksenä ei olisi, että selvityksen tulisi valmistua kolmen kuukauden kuluessa
- Jos ilmoitus on selvityksessä osoittautunut paikkansapitäväksi, tulisi ilmoituksen käsittelystä vastaavan henkilön ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin ilmoitettuun rikkomiseen puuttumiseksi ja antaa ilmoittajalle tieto siitä, miten ilmoitettuun rikkomukseen on puututtu tai aiotaan puuttua.
  - Jos ilmoitettu rikkominen objektiivisesti arvioiden edellyttää esimerkiksi sisäisen tutkinnan käynnistämistä tai menettelyn lopettamista, ilmoituksen käsittelystä vastaavan henkilön olisi siirrettävä asia organisaation johdolle tai muulle sellaiselle henkilölle, joka voi tehdä päätöksen tällaisesta toimenpiteestä.

# Ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö

- Ilmoituksia käsittelevä henkilö on velvollinen pitämään ilmoittajan, ilmoituksen kohteen ja muiden ilmoituksessa mainittujen henkilöiden henkilöllisyys salassa.
  - Salassa pidettävää tietoa ei saa oikeudettomasti ilmaista ilman sen henkilön nimenomaista suostumusta, jonka suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

# Ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö

- Ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö saa salassapitovelvollisuuden estämättä antaa tiedon ilmoittajan ja muiden ilmoituksessa mainittujen henkilöiden henkilöllisyydestä paikkansa pitävyyden selvittämiseksi nimetylle henkilölle, jos tiedon antaminen on välttämätöntä ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi.
- Lisäksi ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö saa antaa em. tiedot nimetylle henkilölle, mikäli se on tarpeen:
  - toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämistä varten;
  - esitutkintaviranomaisille rikosten ennalta estämistä, paljastamista, selvittämistä ja syyteharkintaan saattamista varten;
  - syyttäjälle Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 9 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamista varten;
  - ilmoituksen kohteelle oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tuomioistuimessa tapahtuvassa käsittelyssä tai tuomioistuimen ulkopuolisessa oikeudellisessa tai hallinnollisessa menettelyssä.

# Sisäisen ilmoituskanavan käyttöönotto

- Sisäisen ilmoituskanavan käyttöönottoaminen on käsiteltävä yhteistoimintalain 2 luvun mukaisessa vuoropuhelussa.
- Henkilötietojen kerääminen sisäisessä ilmoituskanavassa käsitellään yhtenä osana yhteistoimintalain edellyttämää vuoropuhelua.
- Lisäksi ilmoituskanavasta on tehtävä tietosuoja-asetuksen mukainen vaikutustenarviointi.
  - Vaikutustenarvioinnissa kuvataan henkilötietojen käsittelyä, arvioidaan käsittelyn tarpeellisuutta, oikeasuhteisuutta ja henkilötietojen käsittelystä aiheutuvia riskejä, sekä tarvittavia toimenpiteitä, joilla riskeihin puututaan.
  - Vaikutustenarviointi auttaa rekisterinpitäjää tietosuojalainsäädännön vaatimusten noudattamisessa, sen dokumentoinnissa ja osoittamisessa.
  - <https://tietosuoja.fi/vaikutustenarviointi>

# Checklist

- Ota sisäinen ilmoituskanava käyttöön viimeistään 17.12.2023 (väh. 250 henkilöä työllistävät kuitenkin 1.4.2023).
- Käsittele asia yhteistoimintalain 2 luvun mukaisessa vuoropuhelussa.
- Suorita tietosuoja-asetuksen mukainen vaikutustenarviointi.
- Tiedota henkilöstöä ilmoituskanavasta.



# Vastatoimien kieltö ja seuraamukset

# Kielletyt vastatoimet

- Kielletyillä vastatoimilla tarkoitetaan esimerkiksi työsuhteen ehtojen heikentämistä, työsuhteen päättämistä, lomauttamista tai muuta epäedullista kohtelua.
  - Kiellon tarkoituksena ei ole estää työnantajia tekemästä direktio-oikeutensa nojalla sellaisia työsuhteeseen liittyviä päätöksiä, jotka eivät johdu ehdotettavan lain mukaisesta ilmoittamisesta tai tietojen julkistamisesta.
- Ilmoittajaan (tai muuhun ilmoittajansuojelulain 5 §:n mukaiseen henkilöön) ei saa kohdistaa vastatoimia rikkomista koskevan tiedon ilmoittamisen tai julkistamisen vuoksi.
- Kiellettyä on myös menettely, jonka tarkoituksena on rikkomista koskevan tiedon ilmoittamisen tai julkistamisen estäminen.
  - Käytännössä tällainen menettely voisi tarkoittaa esimerkiksi vastatoimilla uhkailua.
  - Ilmoittajaan kohdistettua menettelyä ei pidettäisi kiellettynä ilmoittamisen estämisenä, jos sille on muussa lainsäädännössä säädetyt asianmukaiset perusteet.
  - Ilmoittamisen estämisenä ei pidetä sitä, että organisaatiolta puuttuu laissa edellytetty sisäinen ilmoituskanava.

# Kielletyt vastatoimet

- Kieltoa sovelletaan tahoon, jonka johdon tai valvonnan alaisena tai jonka hyväksi ilmoittaja työskentelee tai johon hän on muutoin työnsä vuoksi yhteydessä.
  - Esimerkiksi käyttäjäyritys, toimeksiantaja, tilaaja, pääurakoitsija tai vapaaehtoistyön tai koulutussopimukseen perustuvan työn järjestäjä.
- Jotta kyse olisi vastatoimien kiellon vastaisesta menettelystä, menettelyn tulisi olla syy-yhteydessä laissa tarkoitettuun sisäiseen tai ulkoiseen ilmoittamiseen taikka tiedon julkistamiseen.
  - Syy-yhteyden arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon epäsuotuisan kohtelun läheinen ajallinen yhteys ilmoittamiseen sekä se, olisiko väitetyn vastatoimen toteuttaja ryhtynyt kyseiseen toimeen, jos ilmoitusta ei olisi tehty tai tietoja olisi julkistettu.
  - Poikkeako ilmoittajan kohtelu muiden vastaavassa asemassa olevien työntekijöiden kohtelusta?

# Kielletyt vastatoimet

- Tavaroiden tai palvelujen tarjoajan menettelyä on elinkeinotoiminnassa pidettävä kiellettynä vastatoimena, jos ilmoittajalta tai muulta 5 §:ssä tarkoiteltua henkilöltä evätään tavaroiden tai palveluiden toimittaminen, hänen sopimussuhteensa päätetään ennenaikaisesti tai häneen muutoin kohdistetaan kielteisiä seurauksia sen vuoksi, että hän on ilmoittanut tai julkistanut rikkomista koskevan tiedon taikka osallistunut ilmoittamansa rikkomista koskevan asian selvittämiseen.
  - Kielletyt vastatoimet voisivat kohdistua esimerkiksi itsenäiseen ammatinharjoittajaan, toimeksisaajaan, alihankkijaan tai tavarantoimittajaan.
  - Vastatoimia voisivat tyypillisesti olla lisäksi esimerkiksi käyttöluvan tai muun luvan ennenaikainen peruuttaminen, liiketoimintamahdollisuuksien ja tulojen menettäminen, pakottaminen, pelottelu tai ahdistelu, mustalle listalle asettaminen tai boikotointi taikka maineen vahingoittaminen.

# Vapaus vastuusta

- Ilmoittajalla on vastuuvapaus sopimukseen, lakiin, asetukseen tai määräykseen perustuvaa tietojen ilmaisemista koskevan rajoituksen rikkomisesta.
- Ilmoittajaa ei saa estää ilmoittamasta, rangaista eikä häneltä voida evätä suojelua vetoamalla yksilöiden oikeudellisiin tai sopimukseen perustuviin velvoitteisiin.
  - Esimerkiksi luottamuksellisuutta tai salassapitoa koskevat sopimukset.
- Vastuuvapauden edellytyksenä on, että tietojen julkistaminen tai ilmaiseminen on ollut välttämätöntä rikkomisen paljastamiseksi.
- Jos kyseiset edellytykset täyttyvät, ilmoittavia henkilöitä ei pitäisi asettaa minkäänlaiseen vastuuseen, olipa se siviili- tai rikosoikeudellinen, hallinnollinen tai työsuhteeseen liittyvä vastuu.

# Vahingonkorvaus

- Sen, joka rikkoo tahallisesti vastatoimien ja ilmoittamisen estämisen kieltoa, on korvattava ilmoittajalle tai muulle 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle siten aiheuttamansa taloudellinen vahinko (ilmoittajansuojelulain 26 §:n 1 mom.).
  - Vahingonkorvausvelvollisuus ei edellytä ilmoittajan ja ilmoituksen kohteen välistä sopimussuhdetta.
  - Ilmoittamisen estämisessä tai vastatoimien toteuttamisessa on pääsääntöisesti kyse luonteeltaan tahallisesta menettelystä.
- Ilmoittajansuojelulain vahingonkorvaussäännös ei sulje pois korvausvastuun syntymistä muun lain, kuten vahingonkorvauslain tai työsopimuslain taikka sopimussuhteen perusteella.
  - Huom! Työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä maksettavaan korvaukseen sovelletaan työsopimuslain säännöksiä.
- Jos vastatoimeksi väitetyssä menettelyssä on kyse esimerkiksi työsopimuslain nojalla arvioitavasta menettelyssä, kuten työntekijän lomauttamisesta tai työsopimuksen ehtojen heikentämisestä, sovellettavaksi voivat tulla rinnakkain sekä ilmoittajansuojelulakiin perustuva vahingonkorvausvelvollisuus että työsopimuslain mukainen yleinen vahingonkorvausvelvollisuus.

# Vahingonkorvaus

- Taloudellisena vahinkona korvataan esimerkiksi vastatoimen kiellon rikkomisesta johtuneet toteutuneet ansionmenetykset tai kulut.
  - Kyse voisi olla esimerkiksi työntekijälle työehtojen heikentämisestä aiheutuneista palkkatulojen menetyksistä.
  - Elinkeinotoiminnassa korvattaisiin esimerkiksi tavaroiden tai palveluiden toimittamisen epäämisestä tai sopimussuhteen ennenaikaisesta päättämisestä aiheutuneet kulut, kuten asian selvittämisestä tai korvaavan tavaran tai palvelun hankkimisesta aiheutuneet kustannukset.
- Jos henkilö ei ole tietoinen ilmoittamisesta tai hänen ilmoittajaan kohdistamansa menettelynsä perustuu johonkin muuhun asialliseen syyhyn kuin ilmoittamiseen, kyse ei ole laissa tarkoitettusta ilmoittamisen estämisestä tai kielletystä vastatoimesta.
  - Esimerkiksi työnantajan direktio-oikeuteen perustuvissa toimissa ei ole kyse vastatoimien kiellon rikkomisesta, jos menettelyllä on asialliset perusteet.

# Hyvitys

- Vastatoimien kohteeksi joutuneella ilmoittajalla tai muulla 5 §:ssä tarkoitetulla luonnollisella henkilöllä on oikeus saada vastatoimen aiheuttamasta loukkauksesta hyvitystä työnantajalta tai muulta organisaatiolta, joka on kohdistanut häneen vastatoimia.
- Oikeus saada hyvitystä ei riipu siitä, onko menettelystä, jonka tarkoituksena on ollut estää ilmoittaminen, aiheutunut vahinkoa ilmoittajalle tai muulle henkilölle.
- Hyvityksen saaminen ei estä saamista vahingonkorvausta ilmoittajansuojelulain, vahingonkorvauslain tai muun lain mukaan taikka sopimussuhteen perusteella.
- Hyvitystä koskevat säännökset vastaisivat pitkälti yhdenvertaisuuslain hyvitystä koskevia säännöksiä.



# Ilmoittajan vahingonkorvausvastuu

- Tahallisesti vääriä tietoja ilmoittaneen tai julkistaneen ilmoittajan on korvattava ilmoituksen kohteelle siten aiheuttamansa taloudellinen vahinko.
- Keskeistä tahallisuuden arvioinnin näkökulmasta on se, onko henkilö ilmoittanut tai julkistanut vääriksi tietämiään tietoja siitä huolimatta, että hänen tulisi ymmärtää niiden voivan vahingoittaa ilmoituksen kohdetta.
- Jos henkilö ei ole eikä hänen olisi pitänyt olla tietoinen siitä, että ilmoitetut tiedot ovat vääriä, kyse ei ole tahallisesta menettelystä.
- Ilmoittajaa suojellaan, vaikka ilmoitetut tiedot myöhemmin osoittautuvat vääriksi, jos ilmoittajalla on ollut ilmoittamishetkellä perusteltu syy uskoa tietojen paikkansapitävyyteen.
- Aiheutunut vahinko voisi olla esimerkiksi liiketulon menetyksiä etenkin vahingoittamistarkoituksessa tehdystä perättömän tiedon julkistamisesta.
- Mikäli ilmoittaja tahallaan ilmoittaa tai julkistaa vääriä tietoja ilmoituksen kohteesta, voidaan tuomita ilmoittajan suojelusta annetun lain rikkomisesta sakkoon, jollei teko ole vähäinen tai teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

# Kiitos.

Aleksanteri Viinikka  
+358 50 465 3645  
aleksanteri.viinikka@rt.fi